

Karelia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)

Tärkeät yhteystiedot: lomake itsenäistyvän nuoren arjen tueksi

Janita Vänskä

Opinnäytetyö, marraskuu 2024

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2024
Sosionomikoulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600

Tekijä
Janita Vänskä

Nimeke
Tärkeät yhteystiedot: lomake itsenäistyvän nuoren arjen tueksi

Toimeksiantaja
Familiar Oy

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda itsenäistyvälle nuorelle arkeen turvallisuuden, kykenevyyden ja hallinnantunnetta. Tavoitteena oli saada yksi työväline lisää ohjaajien käyttöön tukemaan ja sujuvoittamaan työskentelyä itsenäistyvän nuoren kanssa.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi toimeksiantajan tarpeesta uusi lomakepohja nuorten koti Pysäkille, jota ohjaajat pystyvät hyödyntämään uutena työvälineenä työskennellessään itsenäistyvien nuorien kanssa. Nuori kerää lomakkeelle yhdessä ohjaajan kanssa nuorelle tärkeitä yhteystietoja, joita nuori voi mahdollisesti tulla tarvitsemaan tulevaisuudessa. Nuori pystyy hyödyntämään lomaketta ja siihen kerättyjä yhteystietoja arjessaan itsenäistymisen jälkeen. Lomakkeen kanssa työskentely ja opeteltu tiedonhaku auttaa nuorta elämässä tulevaisuudessa.

Tuotos on toteutettu kuunnellen toimeksiantajan, yksikön työyhteisön sekä yksikön nuorten toiveita lomakkeen sisällöstä ja visuaalisesta ilmeestä. Loppuarviointi suoritettiin sähköpostikyselynä, johon vastasi toimeksiantajan lisäksi yksikön työyhteisö. Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että tuotokseen oltiin visuaalisesti ja sisällöllisesti tyytyväisiä. Tuotos on sähköisessä muodossa, joten se on saavutettavissa sekä hyödynnettävissä myös toimeksiantajan muille yksiköille tulevaisuudessa.

Kieli
suomi

Sivuja 38
Liitteet 1
Liitesivumäärä 2

Asiasanat
lastensuojelu, nuoret, itsenäistyminen

THESIS
November 2024
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600

Author
Janita Vänskä

Title
Important Contact Details: a Form to Support an Independent Young Person's Everyday Life

Commissioned by
Familiar Oy

Abstract

The purpose of my thesis is to bring a sense of security, ability and control to the everyday life of a young person becoming independent. The aim was to make one more tool available to the instructors to support and streamline their work with youth becoming independent.

As a result of the functional thesis, the new form-template was created for the use of the youth home Pysäkki. This form can be used by the instructors as a tool when working with young individuals who are striving to be independent. Together with the instructor, the individual collects important contact information on the form, which they might need in the future. They will be able to use the form, and the contact information collected in it in their everyday life after becoming independent. Working with the form and learning how to search for information will help the youth in the future.

The output has been implemented by listening to the wishes of the client, the unit's work community and the unit's young people regarding the content and visual appearance of the form. The final evaluation was carried out as an e-mail survey, which was answered not only by the client but also by the unit's work community. The responses to the survey showed that people were satisfied with the content and the visual appearance of the output. The output is in an electronic format, so it can also be accessed and utilised by other units of the client in the future.

Language
Finnish

Pages 38
Appendices 1
Pages of Appendices 2

Keywords
child welfare, youth, independence

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Sijaishuollon näkökulma	6
2.1	Laitoshuolto sijaishuollon muotona	6
2.2	Sijaishuoltoa ohjaavat lait	7
3	Nuoruus	7
3.1	Nuoren määritelmä ja kehitysvaiheet	7
3.2	Aivojen ja persoonallisuuden kehitys	10
4	Itsenäistyminen sijaishuollosta	12
4.1	Itsenäistymisen määritelmä	12
4.2	Sosionomin työskentely sijaishuollosta itsenäistyvän nuoren kanssa	13
5	Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt	16
6	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tuotos	17
7	Toiminnallinen opinnäytetyö ja prosessia ohjaava malli	18
7.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	18
7.2	Prosessia ohjaava malli	18
8	Opinnäytetyön prosessi	19
8.1	Tavoitteen määrittely ja suunnitteluvaihe	19
8.2	Toteutusvaihe	21
8.3	Arviointivaihe	25
9	Itsenäistyvän nuoren tärkeät yhteystiedot- lomake	27
9.1	Lomakkeen esittely	27
9.2	Lomakkeen arviointi	29
10	Pohdinta	30
10.1	Johtopäätökset	30
10.2	Eettisyys ja luotettavuus	32
10.3	Opinnäytetyön prosessi ja ammatillinen kasvu	34
10.4	Jatkoehdotukset	36
	Lähteet	37

Liite

Liite 1 Käyttöohje lomakkeelle

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee nuoruutta ja nuoren itsenäistymistä sijaishuollosta täysi-ikäisyyden kynnyksellä. Nuoruus on siirtymäaikaa, jolloin kasvetaan keskilapsuudesta aikuisuuteen (Kiuru 2023, 182). Aikuisuuteen kasvaessa tapahtuu suuria elämänmuutoksia (Nuortenlinkki 2016), joita itsenäistyminen tuo mukanaan. Nuoren itsenäistyminen tarkoittaa irtaantumista vanhemmista, tai esimerkiksi lastensuojelun puolella laitoksesta. Itsenäistymiseen liittyy oman kodin hankkiminen ja omien asioiden hoitamista arjessa. Vastuunmäärä voi tuntua nuoresta suurelta ja sen hallitseminen haastavalta. (Coronaria 2021.)

Toiminnallisen opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda itsenäistyvälle nuorelle arkeen turvallisuuden, kykenevyyden ja hallinnantunnetta. Tavoitteena on saada yksi työväline lisää ohjaajien käyttöön tukemaan ja sujuvoittamaan työskentelyä itsenäistyvän nuoren kanssa. Lomake hyödyttää niin ohjaajia työskentelyssä, mutta myös nuorta arjessaan itsenäistytyään. Lomakkeen avulla ratkaistaan työelämässä nousut käytännön haaste. Opinnäytetyön tuotoksen sisällön suunnittelua tehtiin toimeksiantajan, yksikön ohjaajien sekä asiakkaina olevien nuorten kanssa. Opinnäytetyön prosessia ohjaavaksi menetelmäksi valikoitui toiminnallinen opinnäytetyö ja malliksi lineaarinen malli.

Opinnäytetyöni aihe valikoitui tarpeesta, joka nousi esiin asiakastyön harjoitteluni aikana harjoittelupaikassani. Suoritin sosionomiopintoihini kuuluvan asiakastyön harjoitteluni nuorten koti Pysäkissä Kuopiossa lastensuojelun erityisyksikössä. Syventävän harjoittelun aikana huomasin yksikön ohjaajien kanssa lomakkeen puuttuvan itsenäistyvän nuoren kanssa työskentelystä. Lomake tulee olemaan yksi työskentelyn väline ohjaajille, kun työskennellään itsenäistyvän nuoren kanssa. Työskentelyn aikana voidaan opetella tiedonhakua nuoren kanssa ja lomake myös mahdollistaa nuorelle tärkeiden yhteystietojen löytymisen helposti itsenäistytyään sijaishuollosta, joka taas osaltaan voi madaltaa nuoren kynnystä ottaa tarvitsemiin tahoihin yhteyttä ja hakeutua erilaisiin palveluihin.

2 Sijaishuollon näkökulma

2.1 Laitoshuolto sijaishuollon muotona

Sijaishuolto on avattu lastensuojelulaissa seuraavanlaisesti:

“Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella” (Lastensuojelulaki 417/2007).

Yksi sijaishuollon muoto on laitoshuolto. Lastensuojelun laitoshuoltoa voidaan järjestää hyvinkin erilaisissa lastensuojelulaitoksissa. Näitä ovat mm. lastenkodit, nuortenkodit ja koulukodit, joita ylläpitää valtio, kunnat tai yksityiset yhteisöt. Yksityisen lastensuojelulaitoksen toimintaa muuttaessa, laajentaessa ja perustettaessa aluehallintavirasto vastaa lupien myöntämisestä. (Saastamoinen 2010, 10.) Lastensuojelulaki ei määritä, missä tilanteessa pitäisi valita mikäkin sijaishuollon muoto, mutta kunta on vastuussa siitä, että lapsen sijaishuolto- paikka on valittu lapsen tarpeita vastaavaksi, ja että valitussa sijaishuoltopaikassa pystytään järjestämään lapsen tarpeenmukainen hoito ja huolenpito. Sijaishuolto muodon valinnassa keskeisintä on lapsen etu ja yksilölliset tarpeet. (Saastamoinen 2010, 7.) Laitoshuoltoon sijoitetaan lapsia, jotka tarvitsevat erityisosaamista työskentelyssä, taikka ovat vaikeahoitoisia. On hyvä myös huomioida, että lapsen tai nuoren sijoituksessa perhehoito on yleensä tavoiteltavin ratkaisu, mutta se ei aina ole mahdollista. Usein parhaana ratkaisuna lapselle tai nuorelle voidaan nähdä hyvin järjestetty laitoshuollon sijoitus silloin, kun sijoitus on väliaikainen ratkaisu. Laitoshuollossa työskennellään tiiviisti sekä lapsen että lapsen perheen kanssa ja yhteydenpitäminen on säännöllistä. (Saastamoinen 2010, 11.)

On erityisen tärkeää sijoitettavien lasten kannalta, että lastensuojelulaitoksessa työskentelee työskentelyyn nähden pätevää ja ammattitaitoista henkilöstöä. Esimerkiksi päihde- ja huumeriippuvaisten nuorten kanssa työskenneltäessä on tärkeää huomioida, että yksikön henkilöstön joukossa on työntekijöitä, joilla on alan koulutusta ja työkokemusta. (Saastamoinen 2010, 97–98.)

2.2 Sijaishuoltoa ohjaavat lait

Lastensuojeluun liittyy paljon erilaisia lakeja Suomessa. Korostan tässä luvussa niitä lakeja, jotka näyttäytyvät lastensuojelun arjessa yleisimmin. Lastensuojelulaki on kattava ja perusteellinen laki, jonka tarkoituksena on korostaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun, mutta turvaa myös lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen (Lastensuojelulaki 417/2007.) Suomen perustuslaki määrittelee ihmisten (mukaanluettuna lasten) perusoikeuksia. Laissa säädetään muun muassa yhdenvertaisuudesta, sanan vapaudesta sekä oikeudesta omaan kieleen ja kulttuuriin. (Perustuslaki 731/1999.) Laki lapsen hullosta ja tapaamisoikeudesta määrittelee lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisesta. Laissa on tärkeä maininta 1 §:n lopussa itsenäistyvän nuoren kannalta: ”Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää”. (Laki lapsen hullosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.) Nuorisolaissa säädetään muun muassa kunnan vastuusta nuorisotyöstä ja -politiikasta, sekä monialaisesta yhteistyöstä (Nuorisolaki 1285/2016).

3 Nuoruus

3.1 Nuoren määritelmä ja kehitysvaiheet

Nuoruus on siirtymäaikaa, jolloin kasvetaan keskilapsuudesta aikuisuuteen. Nuoruuden ikämääritelmä ei ole yksinkertainen. Kiuru mainitsee, että nuoruusikä ajoittuu 13–25 ikävuoden tienoille. (Kiuru 2023, 182.) Lastensuojelulaki määrittää lapseksi alle 18-vuotiaat ja nuoreksi 18–22-vuotiaat (Lastensuojelulaki 417/2007). Nuorisolaki taas määrittää nuoreksi alle 29-vuotiaat (Nuorisolaki 1285/2016).

Nuoruusiän aikana tapahtuu fyysisesti, että psyykkisesti iso kasvu. Nuoruusiässä tapahtuu fyysistä kypsymistä, jota kutsutaan murrosiäksi eli puberteetiksi. (Kiuru 2023, 182.) Puberteetin ajankohta ja eteneminen on jokaisella nuorella

yksilöllinen, johon vaikuttaa geneettiset tekijät ja ympäristötekijät (Hero, Keskinen & Saha 2022, 11). Kiurun mukaan puberteetti on kestoaltaan 3,5–4 vuotta (Kiuru 2023, 182), kun taas Hermanson ja Rajaniemi kertovat puberteetin olevan ohi 2–5 vuodessa (Hermanson & Rajaniemi 2018). Nuoruusikä ei suinkaan rajoitu vain puberteetti vaiheeseen, sillä nuoruusikä on noin kolme kertaa pidempi kehitysvaihe puberteettiin nähden, alkaen puberteetin alusta (Kiuru 2023, 182).

Nuoruusikä voidaan jaotella kolmeen eri kehitysvaiheeseen. Näitä ovat varhaisnuoruus, varsinainen nuoruus ja jälkinuoruus. Ensimmäinen kehitysvaihe näistä kolmesta, varhaisnuoruus, kytkeytyy nuorella alkaneeseen puberteettivaiheeseen 12–14-vuotiaana. Kehittyvän nuoren kehossa alkaa tapahtua paljon erilaisia muutoksia, ja niiden tahdissa voi olla vaikea pysyä. Nuori saattaa hämmentyä omasta vartalostaan ja nuorelle nousee ymmärrettävästi ajatuksia siitä, miten suhtautua omaan muuttuvaan vartaloon. (Aalberg & Siimes 2007, 68.)

Varhaisnuoren itsenäistymistarpeet alkavat esiintyä selkeämmin. Nuoren ja vanhempien välinen suhde kulkee aaltomaisesti. Nuori haluaa samaan aikaan irrota vanhemmistaan ja korostaa itsenäisyyttään, mutta samaan aikaan eriytymisen halu herättää nuorella lapsenomaisuutta ja halua olla riippuvainen vanhemmistaan. Nuori haluaa korostaa omaa itsenäisyyttään ja jotta nuori voi itsenäistyä, nuori tarvitsee kiistoja vanhempiensa kanssa. Nuori provosoi vanhempiaan ja jopa arvostelee vanhempiaan vuorotellen tai yhdessä. Vanhempien laatumia sääntöjä kyseenalaistetaan. Nuoren kokemus omasta itsenäistymisestä ja kehityksestään on hänelle ainutlaatuista, joten nuoresta omat vanhemmat eivät pysty ymmärtämään häntä. Nuori jättää kertomatta asioitaan vanhemmilleen, sekä alkaa pitää omia ajatuksiaan ikään kuin suojattuna. (Aalberg & Siimes 2007, 68–69.) Tavalliseen nuoruusikään ei kuitenkaan kuulu raju kapiointi, vaikka kitkaa nuoren ja vanhempien välillä väistämättä syntyykin (Kiuru 2023, 50).

Nuoren mielessä tapahtuu jatkuvasti paljon mielen muutoksia, jotka ovat täysin normaaleja ja kuuluvat kehitykseen. Kuohuvan mielen kanssa nuorella olisi hyvä olla perheen ulkopuolelta turvallisia aikuisia, sekä muita nuoria, kehen

turvautua ja saada tukea hämmennyksen aikaan. Vanhemmat voivat nuorelle näyttäytyä itsekkäinä ja suvaitsemattomina ihmisinä, jotka seisovat nuoren itsenäistymisen tiellä. Vanhempien reaktiot ja muun ympäristön tulkinta on helpposti virheellistä nuorella. Nuori puolustaa omia näkemyksiään ja joutuu kohtaamaan myös tilanteita, joissa hänen on vaikea ymmärtää omia tunteitaan. (Aalberg & Siimes 2007, 69.) Kun nuoren mielenmuutokset ajavat nuoren siihen pisteeseen, ettei nuori itsekään tiedä, mikä hänellä on tai mitä tahtois, on tärkeää aikuisten olla läsnä ja kertoa nuorelle, ettei ole mitään häätää ja yhdessä tästä selvittää (Kiuru 2023, 55). Oman kyvyttömyyden myöntäminen on vaikeaa nuorelle ja vaikeudet selitetään herkästi johtuvan ulkopuolisista tekijöistä (Aalberg & Siimes 2007, 73).

Varhaisnuoruutta seuraa seuraava vaihe: varsinainen nuoruus, joka tapahtuu 15–17-vuotiaana. Nuori on alkanut sopeutua tässä vaiheessa muuttuneeseen kehoonsa ja nuoren oma seksuaalisuuden kehitys on keskeisessä osassa tätä kehitysvaihetta. Seksuaalisuuden kehitys alkaa vaikuttaa nuoren ihmissuhteisiin ja seksuaalisuuden yllykkeet ja mielikuvat alkavat olla erilaisia kuin lapsenomaisissa käsityksissä. Nuori saa merkityksiä uusille seksuaalisille yllykkeille ja ne alkavat jäsentyä. Fyysinen kasvu seksuaalisuuden ja sukupuoliominaisuuksien äärellä työntää nuorta lapsen seksuaalisesta käsityksestä kohti aikuisuuden seksuaalisuutta. Ikätoverit ja seurustelusuhteet ovat tärkeä osa nuoren seksuaalisuuden rakentumista. (Aalberg & Siimes 2007, 68–70.)

Viimeinen vaihe on jälkinuoruus 18–22-vuotiaana. Vaikka nuoruus on varhaisnuoruudessa alkanut myrskyisästi ja hämmennyksellä, se tyyntyy jälkinuoruudessa. Tämä vaihe jäsentää nuorelle aikaisemmat kokemukset, ja selkeyttää ne kokonaisuudeksi naisena tai miehenä olemisesta. Tämä vaihe voidaan nähdä myös nuoren identiteettikriisinä. Nuori näkee nyt itsensä yhteiskunnan jäsenenä ja nuori alkaa nähdä oman tarpeen kantaa vastuunsa. Nuoren itsenäistyminen ja irrottautuminen vanhemmistaan on edennyt siihen pisteeseen, että pystyy lähestymään nyt vanhempiaan tasa-arvoisemmin ja neutraalimmin. (Aalberg & Siimes 2007, 68, 70–71.) Vaikka nuoret vakuuttelevat toista, toivovat he kuitenkin, ettei aikuiset jättäisi heitä liian aikaisin oman onnen nojaan, vaan kulkisivat heidän rinnallaan (Kiuru 2023, 50). Ymmärrys vanhempien reaktioihin ja heidän

elämänkaareensa on lisääntynyt. Lisäksi nuori osaa arvostaa samanlaisia piirteitä, joita hän huomaa omaavansa vanhempiensa kanssa arvo- ja ajatusmaailmasta. (Aalberg & Siimes 2007, 68, 71.)

Nuoren empatiakyky on kasvanut ja itsekeskeiset valinnat alkavat väistyä korvautuen kaveri- ja seurustelusuhteilla, jotka perustuvat myötäelämiseen. Emotionaalinen läheisyys on luontevampaa, toisten huomioon ottaminen, joustaminen, kompromissien tekeminen, oman ja toisten yksityisyyden sekä tilan kunnioittaminen on kehittynyt. (Aalberg & Siimes 2007, 71.)

Nuoren kehityksessä yleisenä sääntönä voidaan pitää fyysisen kehityksen etenemistä tunne-elämän edellä. Psykkinen kehitys ei kulje suoraviivaisesti, vaan kehityksen aikana tulee taantumia. Taantumia ovat normaaleja, tarpeellisia ja väistämättömiä kehityksessä. Voimakkaimmillaan taantumia näkyvät murrosiän keskivaiheilla ja ovat psykkinesti terveillä nuorilla ohimeneviä. Taantumien aikana nuori käsittelee lapsuuden tapahtumia, jotka ovat olleet torjuttuina ja tietoisuuden pois työntäminä. Toimintojen taantuma mahdollistaa aikaisempien sisältöjen (jotka ovat olleet työnnettynä tietoisuudesta pois) tuomisen uudelleen tietoisuuteen, sekä niiden psykkinen työstämisen. Kun lapsuuden traumat aktivoituvat uudelleen, nuorella mahdollistuu jopa spontaanisti traumojen korjaaminen. (Aalberg & Siimes 2007, 81–82.)

3.2 Aivojen ja persoonallisuuden kehitys

Aivojen kehityksessä nuoruusikä on ihmisen elämän aikana tärkein aivojen varhaiskehityksen jälkeinen hermostollinen tapahtuma (Hermanson & Sajaniemi 2018). Nuoren aivot kehittyvät voimakkaasti murrosiässä ja vielä vuosia sen jälkeenkin. Murrosikäisen aivoissa syntyy paljon uusia aivosoluja, ja tämän ansiosta nuoruusaikana opitaan paljon uusia asioita. Nuoren elämässä on tyypillistä elää hetkessä, saatetaan ottaa riskejä ja tehdä päätöksiä ilman harkintaa. Lapsuuteen ja aikuisuuteen verraten nuoruudessa aivojen kontrollialueet reagoivat heikommin. Puolestaan mielihyvakeskus aivoissa taas reagoi voimakkaammin jännitykseen ja palkintoihin. (Mieli Ry 2023.) Nuori ei näe hyvän idean tulleen

toteutumiselle mitään estettä, kaikki on mahdollista ja aikuisten maailman ehdot eivät pysty rajoittamaan sitä (Aalberg & Siimes 2007, 83).

Tunne-elämän ja persoonallisuuden kannalta murrosikä on tärkeää aikaa. Murrosikä käynnistää nuorella psyykkisen kehityksen prosessin. Prosessin keskeisin asia on irtautuminen vanhemmista ja kehittyä omaksi persoonaksi, jolla on omia mieltymyksiä, ajatuksia, asenteita ja mielipiteitä. Tärkein kehitystehtävä nuoruudessa on luoda nuorelle yhtenäinen, sisäisesti ristiriidaton identiteetti. Vanhemmista irtautuminen ja oman identiteetin rakentaminen tapahtuu jokaisella nuorella eri tavalla ja eri aikaan. Kehittymisen prosessissa irtautuminen on välttämätöntä, jotta nuoren kasvaminen aikuiseksi mahdollistuu ja itsenäistyminen voi alkaa. Nuoruuden läpi käymiseen ja haasteiden kohtaamiseen vaikuttaa nuoren aiemmat elämäkokemukset, perhesuhteet ja niiden kiinteys sekä nuoren oma temperamentti. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2023.)

Nuori kulkee varhaisnuoruudesta kohti aikuisuuden psyykkisiä rakenteita. Nuoruusiässä nuoren persoonallisuuden rakentuminen on vielä kesken. Puhutaan kypsymättömyydestä, joka on täysin normaalia ja ominaista nuorelle. Eilisen päivän tapahtumat ovat nuorelle kaukaisuutta, lyhytjänteisyys ja nopeasti asioista toisiin siirtyminen näyttäytyy aikuisille vaikeana ymmärtää. Kypsymättömyyden vuoksi nuori elää aikaa, jossa kaikki on mahdollista, mutta myös erehdyksiä. Nuori tekee valintoja oikean ja väärän välillä, jonka kautta löytää omanlaisia ratkaisuja muuttaen ne osaksi omaa identiteettiä. Kypsymättömyys mahdollistaa nuorelle vapaan mielikuvien rakentamisen ja fantasioinnin. Mielikuvissa nuori pystyy käymään läpi omia tulevaisuuden haaveitaan, etsii itseään ja käsittelee suhdettaan muihin ja laajempaan ympäristöön. Mielikuvien kautta nuori pystyy myös käsittelemään pettymyksiä ja korjaamaan itsetuntoa. Fantasiat taas auttavat muodostamaan perustaa omalle seksuaalisuudelle ja minuudelle. Fantasiat voivat ajoittain häiritä nuoren todellisuutta. On kuitenkin normaalia, että nuori sukeltaa hetkeksi fantasia maailmaansa, joka voi olla lohduttavaa ja palaa sieltä kuitenkin takaisin arkeen. (Aalberg & Siimes 2007, 83–84).

Kun nuori murrosiän myötä alkaa irtautumaan vanhemmistaan, nuori ajautuu yksinäisyyteen ja ikään kuin ihmissuhdetyhjiöön. Koska nuori kokee yksin

jäämisen uhkaa, turvautuu hän silloin ikätovereihinsa. Nuorilla on voimakas samaistumisen tarve, sekä tarve kuulua ikätovereidensä kanssa ryhmään. Nuoren identiteetin rakentumiselle on tärkeää olla osa ryhmää. Jos nuori jää ryhmien ulkopuolelle ja yksinäiseksi, vaikuttaa se negatiivisesti nuoren terveeseen psyykkiseen kehitykseen. Ryhmässä nuoret jakavat yhdessä ryhmäidentiteetin luopumalla omasta yksilöllisyydestään. Tällöin nuoren itsevarmuus lisääntyy. Nuoret uskaltavat toimia ryhmässä tavoilla, joilla eivät uskaltaisi yksilöinä. (Aalberg & Siimes 2007, 71–73.)

Kehityspsykologisen näkökulman mukaan nuoruus on yksilöllistymisen toinen vaihe. Tämän vaiheen aikana nuoren ajattelu kehittyy huimaa vauhtia toisen elinvuosikymmenen alussa, joka luo pohjaa nuoren omalle moraalille. Yksi kypsyyden merkki on, kun nuori kykenee ymmärtämään menneisyyttä, elämään nykyhetkessä ja näkemään itsensä tulevaisuudessa. (Kiuru 2023, 189.) Nuoren psykologiseen kehitykseen vaikuttaa neljä kokonaisuutta: fyysisen kasvun muutokset ja kypsyminen, muutokset nuoren sosiaalisissa suhteissa sekä sosiokulttuurisessa ympäristössä, ajattelun kehittyminen ja tunne-elämän kehittyminen. Nuori pystyy vaikuttamaan ja ohjaamaan itse omaan kehittymiseensä, eikä suinkaan ole ainoastaan nuoruuden fyysisen kasvun ja sosiaalisten tekijöiden armoilla. Monet valinnat nuori pystyy tekemään itse, jotka luovat pohjaa elämäntavalle, jota aikuisena tulee elämään, muun muassa harrastukset, koulutyö ja koulutusvalinnat, sekä ystäväpiiri. (Kiuru 2023, 183–184.)

4 Itsenäistyminen sijaishuollosta

4.1 Itsenäistymisen määritelmä

Kun nuori siirtyy aikuisuuteen, tapahtuu suuria elämänmuutoksia. Toisille ne voi tapahtua nopeasti ja toisille hitaammin ja harkitummin. Nuoruuteen ja itsenäistymiseen kuuluu, että nuori alkaa ottaa haltuun omia asioitaan. Nuoren arvomaailma on kehittymässä ja alkaa tärkeiden päätösten tekeminen, jotka vaikuttavat tulevaisuuden elämään. Nuori alkaa erilaisten kokemusten kautta löytää omat

rajansa erilaisiin asioihin ja tilanteisiin, joiden myötä oppii kehittämään, mutta myös suojelemaan itseään. (Nuortenlinkki 2016.)

Itsenäistymisen prosessi on jokaisella nuorella yksilöllinen. Itsenäistymisen prosessin kulkuun vaikuttaa useat eri tekijät, kuten nuoren perhetausta, perheen rakenne, nuoren suhde vanhempiinsa, sukupuoli, murrosiän alkamisajankohta, aivojen kehitys, kaverisuhteet, harrastukset sekä eettiset ja uskonnolliset arvot. (Kiuru 2023, 63.)

Nuoren itsenäistyminen tarkoittaa irtaantumista vanhemmista, muista mahdollisista huoltajista tai esimerkiksi lastensuojelun puolella laitoksesta. Itsenäistymiseen liittyy oman kodin hankkiminen ja sinne asettumista, omien asioiden hoitamisesta arjessa ja vastuunkantamista omasta taloudesta. Itsenäistyminen tuo vapautta, mutta lisää samaan aikaan vastuuta. Vastuun määrä voi tuntua nuoresta suurelta ja sen hallitseminen haastavalta. (Coronaria 2021.) Monille nuorille taas itsenäistyminen tuottaa ilon ja jännityksen tunteita positiivisella tavalla. Itsenäistymisessä vapaus ja vastuu omista valinnoista tuntuu nuoresta hyvältä. (Nuortenlinkki 2016.)

4.2 Sosionomin työskentely sijaishuollosta itsenäistyvän nuoren kanssa

Sijaishuollossa asuneet nuoret kokevat sijaishuollon kokemuksen eri tavalla. Toisella lapsella sijaishuolto on ollut pitkään oma lapsuudenympäristö, kun toiselle se on ollut lyhyempi aikainen vierailu. Sijaishuollosta puhuttaessa olisi tärkeää ymmärtää, että sijaishuollon toiminta ei ole vain yhdenlainen kaava, jota toistetaan, vaan työskentely on jokaisen lapsen kohdalla yksilöllistä ja se pitää sisällään useita erilaisia toimintoja. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 91.)

Kun nuori itsenäistyy sijaishuollosta, tulee ottaa huomioon nuoren oman elämäntilanteen kirjo ja suunnitella nuorelle tarvittavia palveluita sen mukaan. Elämäntilanteen lisäksi pitää ottaa huomioon myös esimerkiksi mennyt elämäns historia, sosiaaliset suhteet, sekä läheiset ihmissuhteet ja sijaishuollon pituus. (Törrönen ja Vauhkonen 2012, 91.) Koko sijaishuollon historialla on

itsenäistymisen kannalta suuri merkitys. Lisäksi jos nuori on asunut monissa eri osoitteissa, hän saattaa helposti kokea, ettei hänellä ole juuria eikä tunnetta kuulumisesta minnekään. (Laurila 2008, 100–101.)

Kun nuoren sijoitus lastensuojelussa on päättymässä täysi-ikäisyyden kynnyksellä, aletaan sijaishuollossa nuorten kanssa harjoittelemaan käytännön arjen taitoja itsenäistymistä varten. Itsenäistymiseen tarvitaan muun muassa taitoja huolehtia omasta kodista ja taloudellisista asioista. Esimerkiksi nuoren kanssa opetellaan yhdessä pankkiasioinnit, rahan käyttöä, ruoan valmistustaitoja, pyykin pesua, siivoamista ja omasta hygieniasta huolehtimista. (Törrönen ja Vauhkonen, 2012, 94.)

Sosionomin osaaminen lastensuojelun sijaishuollon työkentällä ohjaajan roolissa rakentuu monista eri asioista ja jokaisella työntekijällä on omat vahvuutensa. Ohjaajan henkilökohtaiset vahvuudet ja osaamiset liittyvät yksilön ominaisiin kykyihin, sekä aikaisemmista opinnoista ja harrastuksista saamiin taitoihin (Raatikainen, Rahikka, Saarnio & Vepsä 2019, 15). Ohjaajan osaamisessa voidaan kuitenkin puhua geneerisistä taidoista, jotka kehittyvät ja rakentuvat monen eri kontekstin kautta. Näitä konteksteja ovat korkeakouluopinnot, työelämä ja elämä töiden ulkopuolella. Geneerisiä taitoja ovat muun muassa luovuus, tunneälykyys, yhteistyökyky, kriittinen ajattelu sekä taito ratkoa ongelmia. (Raatikainen, ym. 2019, 17.)

Sosionomi työskentelee monenlaisissa tehtävissä, jotka liittyvät ihmisten hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Sosionomin osaamisvaatimukset ovat jaettu kompetensseihin. Näitä kompetensseja ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, sosiaalialan asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. Työskennellessään sosionomin tulee toimia ihmis- ja perusoikeussäädösten, ammattieettisten periaatteiden ja sosiaalialan arvojen mukaisesti, joilla edistää muun muassa ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä edistää osaltaan haavoittuvassa asemassa olevien asemaa. (SOAMK 2023.)

Palveluohjausta käytetään asiakkaan kanssa silloin, kun asiakkaalla ilmenee tarve useimmiten usealle palvelulle samaan aikaan. Palveluohjaus on huomattu hyödylliseksi etenkin silloin, kun asiakkaan palvelutarve on pitkäaikainen ja moninainen. Palveluohjauksesta hyöttyy monet asiakasryhmät. Palveluohjaus on asiakaslähtöistä ja sen avulla halutaan korostaa asiakkaan etua. Palvelutarvetta arvioidaan, suunnitellaan, koordinoidaan ja niiden toteutumista seurataan yhdessä asiakkaan kanssa. (Raatikainen, ym. 2019, 123–124.)

Palveluohjauksen tarve ja sen kehittäminen on syntynyt yhteiskunnassamme vallitsevan yleisen epävarmuuden ja riskien lisääntymisen myötä. Kansalaisten suojaverkot ovat heikentyneet ja sosiaali- ja terveystaloudissa tapahtuu muutoksia. Yksi jo tapahtuneista muutoksista on se, että asiakaskeskeisyys on muuttunut asiakaslähtöiseksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että asiakas pystyy ja saa olla mukana etsimässä ammattilaisten kanssa hänelle sopia ratkaisuja omaan elämäntilanteeseensa. Keskeistä palveluohjauksessa on ylläpitää positiivista suhtautumista, sekä toiveikkuutta asiakkaan tulevaisuuden suhteen ja tuetaan asiakkaan voimavaroja. (Raatikainen, ym. 2019, 123.) Varsinkin elämän erilaisissa muutos- ja siirtymävaiheissa palveluohjauksen merkitys korostuu (Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos 2023).

Sijaishuollon puolelle sijoitetulle nuorelle kertyy sijoituksen aikana itsenäistymisvaroja. Itsenäistymisvarojen tarkoituksena on tukea ja auttaa alkuun nuoren oman elämän aloittamista. Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on velvollisuus huolehtia, että nuorelle tarkoitetut itsenäistymisvarat menevät itsenäistymistä tukeviin tarkoituksiin, kuten huonekalujen hankkimiseen. Jos on ilmeistä, että rahoja voitaisiin käyttää itsenäistymisen sijaan muuhun tarkoitukseen, kuten päihteisiin, voidaan itsenäistymisvarojen maksamista lykätä. Itsenäistymisvarat tulee maksaa nuorelle viimeistään jälkihuollon päättyessä, taikka erityisen syyn takia itsenäistymisvarojen maksamista voidaan siirtää siihen saakka, kunnes nuori täyttää 21 vuotta. (Saastamoinen 2010, 132–133.)

Itsenäistymisvarojen käytöstä sovitaan yhteistyössä nuoren sekä sosiaalityöntekijän välillä, ja sovituista asioista voidaan tehdä suunnitelma. Itsenäistymisvarojen käytöstä laaditaan päätös, joka selvittää mihin itsenäistymisvaroja tullaan

käyttämään ja milloin. Vaikka nuori olisi täysi-ikäinen, ei hänellä ole oikeutta päättää hänen itsenäistymisvarojensa maksamisesta, taikka mihin varat tullaan käyttämään. Kun lapsen tai nuoren sijoitus päättyy sijaishuollossa, tulee sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tehdä selvitys nuoren itsenäistymisvarojen kertymisestä ja maksamisesta. Selvityksen avulla taataan lapsen tai nuoren oikeusturva, sekä pystytään varmistamaan, että sosiaalihuollosta vastaava toimielin on itsenäistymisvaroihin liittyen toiminut lainmukaisesti. (Saastamoinen 2010, 132–134.)

Täysi-ikäiselle nuorelle Kuopiossa jälkihuollon järjestää Pohjois-Savon hyvinvointialue ja siihen on oikeutettu viiden vuoden ajan, tai kun nuori täyttää 25-vuotta (Pohjois-Savon hyvinvointialue 2024). Sijaishuollon asiakkuus päättyy viimeistään, kun lapsi täyttää 18 vuotta (Lastensuojelulaki 417/2007).

5 Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Opinnäytetyöaiheeseeni liittyen olen perehtynyt kahteen opinnäytetyöhön ja yhteen tutkimukseen. Ensimmäinen opinnäytetyö on Nuoren itsenäistymisen tukeminen –opas nuorelle. Henrietta Lautakoski ja Elina Ohtonen Savonia-ammattikorkeakoulusta (2023) toteuttivat lasten- ja nuorten koti Kimpalle oppaan itsenäistyville nuorille. Lasten- ja nuorten koti Kimpassa sijoitettujen lasten iät ovat 7–17-vuotta, mutta opinnäytetyössä tekijät ovat halunneet keskittää työtä täysi-ikäiselle jälkihuollon nuorelle. Tuotoksen tavoite on tukea nuoren itsenäistymistä sijaishuollosta. (Lautakoski & Ohtonen 2023.)

Toinen opinnäytetyö on Avaimet omaan elämään -Itsenäistymiskansiot Nuorisokoti Ankkuriin, joka myös toiminnallinen opinnäytetyö. Tekijänä on Laura Niskala Humanistisesta ammattikorkeakoulusta (2018). Tekijä päivitti nuorisokoti Ankkurista jo ennestään löytynyttä itsenäistymisen kansiota, jonka sisältö ei enää palvellut ja oli päivittämisen tarpeessa. Kansio on tarkoitettu sekä ohjaajien, että nuorten käyttöön ja se on tehty kaksiosaisena. Toinen osa ohjaajia ja

toinen nuoria varten. Tuotoksen tavoite on saada ohjaajille ja nuorille selkeä työkalu, joka auttaa aikatauluttamaan itsenäistymisprosessia. (Niskala 2018.)

Maritta Törrösen ja Teemu Vauhkosen (2012) tutkimus oli nimeltään Itsenäistyminen elämänvaiheena – osallistava vertaistutkimus sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten hyvinvoinnista. Tutkimus on osa I MATTER-hanketta, jossa tutkimus toteutettiin nuorten kanssa yhdessä. Hankkeen aineistoa oli hankittu neljässä vaiheessa, joissa nuoret ovat olleet mukana aktiivisesti. Tutkimusdataa nuoret keräsivät haastattelemalla muita nuoria sijaishuollosta itsenäistymiseen liittyen. Hankkeella oli useita eri tavoitteita, muun muassa parantaa kansainvälisti sijaishuoltoa, osallistaa nuoret sijaishuollon kehittämiseen ja voimaannuttaa nuoria, jotka ovat kokeneet sijaishuollon asiakkuuden. (Törrönen & Vauhkonen 2012.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tuotos

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda itsenäistyvälle nuorelle arkeen turvallisuuden, kykenevyyden ja hallinnantunnetta. Tavoitteena on saada yksi työväline lisää ohjaajien käyttöön tukemaan ja sujuvoittamaan työskentelyä itsenäistyvän nuoren kanssa.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi toimeksiantajan tarpeesta saada uusi lomakepohja nuorten koti Pysäkille, jota ohjaajat pystyvät hyödyntämään uutena työvälineenä työskennellessään itsenäistyvien nuorien kanssa. Nuori pystyy hyödyntämään lomaketta ja siihen kerättyjä yhteystietoja arjessaan itsenäistymisen jälkeen. Lomakkeen kanssa työskentely ja opeteltu tiedonhaku auttaa nuorta elämässä tulevaisuudessa.

7 Toiminnallinen opinnäytetyö ja prosessia ohjaava malli

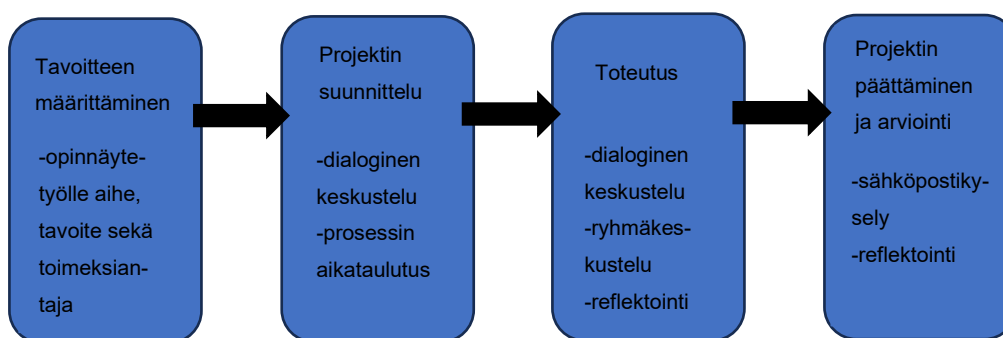
7.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohtana on etsiä ratkaisua johonkin tehtävään tai tilanteeseen konkreettisella tuotoksella (Karelia 2024). Tutkimuksellinen kehittämistoiminnan prosessin aikana tuotetun käytännöllisen tiedon tehtävä on tukea kehittämistä. Kehittämistoiminnan tarkoituksena on pyrkiä tuottamaan pysyviä käytäntöjä ja rakenteita, joita voidaan siirtää käytännöntasolle eri organisaatioihin ja yhteisöihin. (Toikko & Rantanen 2009, 113–114.) Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla työelämälähtöisesti käytännön toimintaan valmistettu tuotos, esimerkiksi lomake, jonka itse toteutan opinnäytetyönäni. Toiminnallisessa opinnäytetyössä syntynyt tuotos on aikaisempaa paranneltu tai kokonaan uusi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Kehitelty innovaatio sisältää uutta tietoa ja sen lisäksi tehdään raportti hankkeesta ja syntyneestä tuotoksesta (Vilkkä & Airaksinen 2003, 83).

Toiminnallinen opinnäytetyö sopii aiheelleni, koska lähdän kehittämään prosessin kautta Nuorten koti Pysäkille uutta lomakepohjaa. Toiminnallinen opinnäytetyö tukee aihettani ja tavoitettani prosessissa, jossa kehitän uuden työvälineen, jonka tavoitteena on hyödyttää yksikön ohjaajia tukemalla ja sujuvoittamalla työskentelyä itsenäistyvän nuoren kanssa. Tuotoksen tarkoituksena on tuoda lomakkeen avulla itsenäistyvälle nuorelle arkeen turvallisuuden, kykenevyyden ja hallinnantunnetta sekä helpottaa itsenäistyvän nuoren kykyä hoitaa omia asioitaan itsenäistyttyä.

7.2 Prosessia ohjaava malli

Opinnäytetyöni prosessia ohjaa lineaarinen malli, jonka prosessi etenee neljän vaiheen kautta (kuvio 1). Ensimmäiseksi määritellään tavoite, josta siirrytään toiseen vaiheeseen, joka on suunnittelu. Kolmannessa vaiheessa toteutetaan ja viimeisessä vaiheessa päätetään prosessi ja suoritetaan arviointi. (Toikko & Rantanen 2009, 64.)

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessin eteneminen (mukaillen Toikko & Rantanen 2009, 64)

Lineaarinen malli on sopiva opinnäytetyölleni, koska se kuvaa parhaiten opinnäytetyöni prosessia. Prosessin vaiheet ovat selkeät ja johdonmukaiset ja lineaarinen malli tukee opinnäytetyöni prosessin ymmärtämistä.

8 Opinnäytetyön prosessi

8.1 Tavoitteen määrittely ja suunnitteluvaihe

Projekti alkaa määrittelemällä selkeä tavoite. Tavoite voi perustua esimerkiksi yksittäiseen ideaan tai tarpeeseen. Tavoitteen määrittelyvaihe on tärkeä, koska se luo koko projektityölle perustaa. Tavoitteen määrittelyn jälkeen suunnitteluvaiheessa projektille laaditaan riskianalyysi ja selvitetään projektiin osallistuvat tahot ja vastuiden jakaminen. Valmis projektisuunnitelma sisältää projektin aikataulun, mahdollisen budjetin, riski- ja resurssianalyysin, viestintä- ja dokumentaation suunnitelman, sekä projektiorganisaation ja työsuunnitelman. (Toikko & Rantanen 2009.)

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii Familiar Oy. Tuotos on suunniteltu Familiar Oy:n erityisyksikköön nuorten koti Pysäkkiin. Kyseessä on lastensuojelun erityisyksikkö, joka on erikoistunut hoitamaan riippuvuuksista kärsiviä nuoria. Yksikön erityisosaamista on päihdetyö nuoren ja nuoren perheen kanssa, riippuvuustyöskentely, perhetyö ja kartoitusjaksotyöskentely sisältäen

päihdekartoituksen sekä lastensuojelun tarpeen kartoituksen. Yksikkö on seitsemän paikkainen ja tarjoaa palveluita 13–17-vuotiaille nuorille, jotka kärsivät riippuvuuksista. (Familiar Oy 2024.)

Opinnäytetyön aihetta miettiessä mieleeni muistui keskustelut asiakastyön harjoittelusta, jossa olin keskustellut harjoittelupaikassani Nuorten koti Pysäkillä harjoitteluohjaajani kanssa siitä, miten haastavaa nuorten on hakeutua palveluihin, jos yhteystiedot eivät ole heillä valmiina, taikka tiedon löytyminen vie kauan aikaa. Keskusteluissa muut nuorten koti Pysäkin ohjaajat kertoivat havainnoistaan, joita he ovat tehneet työskennellessään vuosia nuorten koti Pysäkillä: monilla nuorten koti Pysäkin nuorista on haasteita keskittymisessä, itseohjautuvuudessa sekä toiminnan ohjauksessa. Tällaiselle nuorelle tiedon löytyminen nopeasti ja helposti on tärkeää. Jos tiedon etsinnässä on haasteita, esimerkiksi yhteystietojen löytyminen netistä, tai jos tiedon löytymiseen kuluu liikaa aikaa, voi tilanne alkaa helposti turhauttamaan nuorta. Turhautuessaan nuoren on helpompi lopettaa etsiminen, jättää ottamatta yhteyttä tarvitsemaan palveluun ja asia jää hoitamatta.

Nuorten koti Pysäkiltä nousi tarve lomakkeelle keskusteluiden kautta, joita kävin yhdessä työyhteisön kanssa asiakastyön harjoitteluni aikana. Ennen opinnäytetyöni prosessin alkamista nuorten koti Pysäkin ohjaajat olivat tehneet joka kerta uuden lomakkeen itsenäistyvälle omaohjattavalle nuorelle tärkeisiin yhteystietoihin liittyen. Lomakkeen tekeminen joka kerta uudestaan ja uudestaan oli turhaan aikaa vievää ja ohjaajien toive oli yleispätevästä lomakepohjasta, jota kaikki ohjaajat voisivat hyödyntää suoraan kaikkien itsenäistyvien nuorien kanssa. Tästä määritin itselleni aiheen opinnäytetyöhön: Tärkeät yhteystiedot -lomake itsenäistyvän nuoren arjen tueksi. Lomakkeen avulla halutaan mahdollistaa nuorille kynnyksen madaltuminen hakeutua tarvitsemiinsa palveluihin, sekä helpottaa itsenäistyvän nuoren kykyä hoitaa omia asioitaan itsenäistyttyä.

Halusin ja tarvitsin opinnäytetyölleni toimeksiantajan. Keväällä 2024 erääseen työvuoroon saapuessani lähestyin esihenkilöäni aiheesta keskustellen. Oman kokemuksen sekä muiden ohjaajien tarpeen myötä ehdotin lomaketta opinnäytetyön aiheeksi ja toteutettavaksi Nuorten koti Pysäkille, josta sain myöntävän

vastauksen. Tavoitteen määrittäminen oli helppoa opinnäytetyön alkuvaiheessa. Opinnäytetyön idea syntyi todellisesta tarpeesta, ja toimeksiantaja lähti suunnitteluun ja toteutukseen välittömästi mukaan. Tuotoksena syntyneen lomakkeen tavoite oli selkeä ja helposti kerrottavissa.

Myöntävän vastauksen jälkeen lähdin työstämään pidemmälle opinnäytetyösuunnitelmaa. Menetelmänä suunnitteluvaiheessa käytin dialogista keskustelua tulevan opinnäytetyöni toimeksiantajan kanssa tuotoksen mahdollisesta tarpeellisuudesta, jotta tuotokselle olisi todellinen tarve. Keskustelussa kävimme läpi myös opinnäytetyön prosessin aikataulua. Dialoginen keskustelu rakentuu molempien keskustelijoiden välillä vastavuoroisena keskusteluna, jossa olennainen elementti on pyrkiä molemmin puoliseen ymmärrykseen. Dialogisuudessa ei edetä yhden osallistujan ehdoilla. Lisäksi vastavuoroisuus mahdollistaa kaikille osallistujille mahdollisuuden päästä vaikuttamaan tilanteen luomiseen, sekä vuorovaikutuksen kulkuun osallistujien kesken. Dialogisuutta voidaan kuvata kommunikaatioksi ja suhteeksi, jossa parhaimmillaan molemmat osapuolet oppivat ja he voivat muuttaa omia mielipiteitään ja asenteitaan. Dialoginen keskustelu vaatii vastavuoroista osallistumista, luottamusta ja arvostusta. Tilannetta voidaan kutsua dialogiseksi, kun se avaa kokonaan uusia perspektiivejä. (Mönkkönen 2019, 107–108.)

Dialoginen keskustelu voidaan herkästi sekoittaa sanaan ”keskustelu”. Nämä kaksi asiaa eivät kuitenkaan ole sama asia. Keskustelua voidaan kuvata muodollisena ja pinnallisena tapahtumana, jossa osallistujat saattavat puhua toisensa ohitse. Väittelyn määritelmä on helpompi. Väittelyssä osallistujat ovat kilpa-asemassa, jossa jokainen osallistuja pyrkii pysymään omassa näkökulmassaan turvaten oman asemansa ja kumoamaan toisen osallistujan näkökulman. (Mönkkönen 2018, 108.)

8.2 Toteutusvaihe

Toteutusvaiheen aikana projektisuunnitelmaa saatetaan joutua muuttamaan ja täydentämään tarpeen vaatiessa. Toteutusvaiheen aikana valmistuu projektisuunnitelman mukainen tuotos, sekä tuotoksen myötä hankkeen tulosten

käyttöönotto. Tärkeää on pyrkiä varmistamaan, että tulokset ovat jatkossa hyödynnettävissä tai levitettävissä. (Toikko & Rantanen 2009, 65.)

Kun opinnäytetyösuunnitelmani oli hyväksytty, lähdin työstämään toteutusvaihetta. Toteutusvaiheessa keräsin tietoa tuotosta varten yksilö keskustellen nuortenkoti Pysäkin ohjaajien ja toimeksiantajan kanssa. Ohjaajilta ja toimeksiantajalta halusin kuulla mahdollisimman tarkasti heidän toiveitaan tulevan lomakkeen sisällöstä, jotta pystyin rakentamaan lomakkeen sisällöstä mahdollisimman monipuolisen ja tarpeeseen vastaavan. Kirjasin itselleni ohjaajien toiveita ylös muistiinpanoihini opinnäytetyöpäiväkirjaani ranskalaisin viivoin. Opinnäytetyöpäiväkirjaa tuotetaan opinnäytetyön prosessin ajan. Päiväkirja auttaa opinnäytetyön tekijää dokumentoimaan henkilökohtaisia ajatuksiaan, tavoitteitaan ja merkkamaan prosessin aikana esiin nousseet ideat. Opinnäytetyöpäiväkirjan avulla tekijä pystyy tukemaan oppimistaan koko prosessin ajan. (Vilka & Airaksinen 2003, 19.) Ohjaajien toiveista nousi esille muun muassa eri terveydenhuollon palveluiden, päihdepalvelusäätien sekä oman sosiaalityöntekijän ja jälkihuollon työntekijän yhteystietojen kohdasta. Projektin suunnittelusta olin opinnäytetyön tekijänä itse vastuussa ja toimeksiantaja mahdollisti suunnittelemani aikataulun opinnäytetyölle.

Opinnäytetyön prosessissa osallistin nuortenkoti Pysäkin nuoria ja keräsin tietoa lomakepohjan suunnittelua varten ryhmäkeskustelun kautta. Ryhmäkeskustelu oli ennalta sovittu ja sisällytetty erääseen yksikön nuorteniltaan. Läsnä nuortenillassa oli viisi yksikön nuorta. Avasin ryhmäkeskustelun kertomalla nuorille opinnäytetyöni aiheen, tulevan tuotoksen ja että ryhmäkeskustelun kautta nuoret pääsevät vaikuttamaan tuotoksen suunnitteluun. Kerroin nuorille heidän anonyymisyydestään ja että opinnäytetyöhöni ei tule mitään tunnistettavia henkilötietoja heistä. Ryhmäkeskustelu on menetelmä, jossa ryhmän vuorovaikutus on keskeisintä. Ryhmäkeskustelussa tärkeintä ei ole saada selville ryhmän vastauksia, vaan ensisijaisesti kannustetaan osallistujia keskusteluun ja vuorovaikutukseen toistensa kanssa. Vuorovaikutuksessa osallistujat voivat jakaa keskenään yksilöllisiä käsityksiä ja kokemuksia, joiden kautta muodostavat yhdessä yhteistä ymmärrystä kulttuurisena ryhmänä. Jotta yhteinen ymmärrys voi mahdollistua, täytyy osallistujien vertailla ajattelutapojaan vuorovaikutuksen

kautta. Haastattelija ohjaa osallistujien keskustelua, mutta antaa tilaa ryhmässä tapahtuvalle vuorovaikutukselle. Ryhmäkeskustelun vuorovaikutuksen analysointi riippuu haastattelijan tutkimuskysymyksistä. Ryhmäkeskustelussa esiin nousseita puheenvuoroja ei tule esittää tai käsitellä irrallisina, sillä kaikki keskustelut ovat käyty ryhmäkontekstissa. (Pietilä 2017, luku 4)

Päätin hyödyntää nuorten kanssa ryhmäkeskustelun menetelmää, koska nuorten kanssa on tärkeää opetella vuorovaikutuksessa olemista, sekä jakamaan ajatuksia yhdessä. Lisäksi ryhmäkeskustelun kautta oli mahdollista kerätä vastauksia tehokkaammin ja nopeammalla aikataululla, kuin että olisin haastatellut nuoria yksitellen. Tärkeinä seikkoina, joita halusin selvittää, oli mitä tahoja nuoret pitävät tärkeimpinä löytyvän täytettävästä lomakepohjasta ja millainen lomakepohja heistä on selkeä. Keskustelimme alkuun siitä, miten nuoret löytävät yhteystietoja ja mitä reittejä pitkin. Osa nuorista toi esiin, että he löytävät helposti tietoa googlettamalla. Heistä tiedon hakeminen ei ole vaikeaa. Osa nuorista ei halunnut vastata aiheen keskusteluun ja loput nuorista totesi tiedonhakemisen olevan ajoittain vaikeaa netistä. Kaikki nuoret kertoivat käyttävänsä nettiä tiedon etsimiseen. Keskustelussa nousi esiin myös se, ettei kaikki nuoret halua soittaa palveluihin, vaan toivoisivat yhteydenottomahdollisuutta esimerkiksi tekstiviestitse. Nuoret sanoittivat myös, että sähköpostitse yhteydenottaminen palveluihin tuntuu epämukavalta.

Seuraavaksi kysyin nuorilta, mitä palveluita heidän mielestään he todennäköisesti tulevat tarvitsemaan itsenäistyttyään, sekä mitä näistä palveluista olisi hyvä mainita lomakkeella, kun lähden sitä työstämään. Nuoret lähtivät keskusteluun hyvin mukaan, joskin ajoittain hieman vitsaillen. Nuorilta nousi esiin hyviä toiveita, kuten myrkytyskeskus, hätänumero, oman kodin vuokranantaja sekä oman kodin taloyhtiön huoltoyhtiö. Nuoret saivat hyvää keskustelua aikaan monesta palvelutahosta, erityisesti mihin kaikkiin tilanteisiin tarvitsee oman kodin huoltoyhtiön yhteystietoja. Seuraavaksi siirryimme keskustelemaan siitä, millainen on selkeä ja hyvä lomake. Nuorilta nousi esiin hyviä toiveita lomakkeen ulkonäköön liittyen. Toiveina oli visuaalisesti selkeästi toteutettu lomake, jota olisi helppo täyttää. Mahdollisimman vähän kuvia tai kuvioita sekä lomakkeessa käytetyt värit tulisi olla neutraalit tai hillityt. Kirkkaita värejä pyydettiin välttämään.

Keskustelun loppuksi pyysin vielä nuoria kertomaan tämän keskustelun pohjalta, onko lomake heistä hyödyllinen tulevaisuutta ajatellen. Lähes kaikki nuoret vastasivat myöntävästi.

Tietoa kerättyäni aloitin suunnittelemaan tuotosta Canva-ohjelmalla, joka on digitaalinen työväline. Canva-ohjelmalla on graafisensuunnittelun verkkotyökalu, josta löytyy ilmainen käyttöpuoli (Canva 2024). Ilmainen käyttöpuoli riitti tuotoksen työstämiseen. Canva-ohjelmalla lomakkeen suunnittelu oli helppoa ja mikä tärkeintä valmiista tuotoksesta sai houkuttelevan mutta selkeän. Lopuksi halusin tehdä lomakkeesta A4-kokoiselle paperille suhteutetun version, joten otin Canva-ohjelmasta itselleni ilmaisen kokeilujakson, jota hyödynsin heti lomakkeen koon muokkaukseen. Lomakkeen työstämisestä ei tullut kuluja missään kohtaa prosessia.

Toteutusvaiheessa työskentelyssä kanssani oli vahvasti läsnä nuorten koti Pysäkin ohjaajat ja nuoret, jotta tuotoksesta saatiin mahdollisimman toimiva ja heitä palveleva. Menetelminä nuorten kanssa käytin dialogista ryhmäkeskustelua, joita pystyimme käymään nuortenilloissa. Tällöin nuoret pystyivät tuomaan ääntänsä kuuluviin ja olemaan tasavertaisena osallistujana tuotoksen suunnittelussa.

Ohjaajien kanssa menetelmänä toimi yksilökeskustelut, jolloin ohjaajat pääsivät tasavertaisiksi osallistujiksi prosessiin ja tuotoksen suunnitteluun. Lomaketta väliarvioitiin yhdessä ohjaajien, sekä toimeksiantajan kanssa lomakkeen työstämisen edetessä. Ohjaajat, sekä toimeksiantaja saivat esittää toiveita, sekä ehdotuksia tuotoksen sisällöstä. Lomaketta työstin mahdollisimman pitkälle heidän toiveidensa mukaiseksi, jotta tuotos palvelisi mahdollisimman paljon heidän tarpeitaan ja olisi mahdollisimman käytäntöön sopiva. Työskentely oli saumatonta toimeksiantajan, sekä nuorten koti Pysäkin työyhteisön kanssa, joten tuotoksen suunnittelu ja tuottaminen oli mielekästä sekä sujuvaa.

Tuotoksen luonnosversiota väliarvioitiin yhdessä toimeksiantajan sekä ohjaajien kanssa, jotta pystyin työstämään tuotoksesta mahdollisimman pitkälle ohjaajien toiveiden mukaisen ja toimivan. Esittelin toimeksiantajalle ja ohjaajille

suunnittelemaani lomakkeen luonnosta yksilökeskusteluilla. Dialogisen keskustelun lomassa pyysin heiltä väliarviointia sanallisesti lomakkeen ulkonäköön, sisältöön ja sen selkeyteen liittyen. Väliarvioinnissa nousi esiin toiveita lisäyksistä ja muokkauksista lomakkeen sisällön suhteen. Esimerkiksi pohdimme yhdessä ohjaajien kanssa osan jo lomakkeen luonnokselle lisäämiäni kolmannen sektorin palveluiden tarpeellisuutta. Myös toimeksiantaja esitti toiveen lomakkeelta löytyvän TE-palvelut. Lomakkeen visuaaliseen suunnitteluun oltiin tyytyväisiä niin toimeksiantajan kuin ohjaajien puolesta.

Tuotoksen valmistuttua työskentelin itsenäisesti raportin parissa etsien monipuolisia ja luotettavia lähteitä tukemaan tuotosta ja raportissa käsiteltäviä aiheita. Reflektio on toimintaa, jolla yksilö jäsentää ja oppii tapahtuneesta (Ideapakka 2021). Toisin sanoen, voidaan puhua oman toiminnan kriittisestä analysoimisesta, jossa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti tutkimusta, mitä on tehty ja miksi tai onko tietoisesti tai tiedostamatta jätetty tekemättä jotain. Reflektio on tärkeä osa prosessia ja sen arviointia, joten sen tulisi olla jatkuvaa, eikä vain projektin lopussa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

8.3 Arviointivaihe

Projektilla on suunniteltu päättymisaika ja sen lähestyessä viimeisenä vaiheena alkaa projektin päättäminen ja arviointi. Päätösvaiheeseen kuuluu projektin loppuraportin laatiminen sekä jatkoideoiden esiin tuominen. (Toikka & Rantanen 2009.)

Opinnäytetyön prosessin viimeisessä vaiheessa työstin tuotoksen rinnalle tämän raportin, jossa esittelen tuotosta ja siihen liittyvää tietoperustaa. Arvioin opinnäytetyön prosessia ja työstämäni tuotoksen onnistumista. Lisäksi pohdin, miten opinnäytetyöprosessin aikana kehityin ja mitä uutta opin.

Tuotoksen loppuarvioinnissa arvioin toimeksiantajan sekä ohjaajien kanssa tuotoksen onnistuneisuutta. Menetelmänä käytin sähköpostikyselyä. Kyselyssä selvitin kahdella avoimella kysymyksellä kautta toimeksiantajan ja ohjaajien

mielipidettä lomakkeen käytettävyydestä ohjaajien näkökulmasta ja lomakkeen toimivuutta nuoren arjessa tämän täysi-ikäistyttyä.

Kyselyn toteuttamisessa suunnitteluvaihe on tärkeä. Kyselyn kysymykset ja niiden esitysmuoto tulee suunnitella tarkoin ja huolellisesti, jotta kysymysten muoto ei aiheuta virheitä. Kyselyä suunniteltaessa on hyvä pohtia, miten kerättyä aineistoa tullaan käsittelemään, miten tarkkoja tietoja vastauksilla halutaan ja mikä kyselyn tavoite on. Kyselyn kysymyksiä suunniteltaessa tulee varmistua siitä, että kysymykset ovat tarpeeksi selviä ja helppo ymmärtää, jotta tutkittava asia voidaan selvittää vastauksista. Tiedonkeruun päätyttyä kyselyn kysymyksiä ei voi enää muuttaa. (Heikkilä 2014, 45–46.)

Kyselyssä voidaan käyttää erilaisia kysymystyyppejä. Yksi kyselyssä käytettävä kysymystyyppi on avoimet kysymykset. Avoimilla kysymyksillä ei haluta rajata vastaajan vastausmahdollisuuksia ja ne ovat tarkoituksenmukaisia silloin, kun etukäteen ei ole tiedossa tarkkoja vaihtoehtoja vastauksille. On tyypillistä, että avoimet kysymykset on helppo laatia, mutta niistä saadut vastaukset on haastavampi käsitellä ja luokitella. Avoimia kysymyksiin on vastaajan houkuttelevampaa jättää vastaamatta, kuin suljettuihin kysymyksiin. Avoimien kysymysten vastauksissa tulla esiin kuitenkin asioita, joita ei ole etukäteen osattu ajatella, esiin voi nousta hyviä ajatuksia, ideoita ja parannusvaihtoehtoja. (Heikkilä 2014, 47–48.)

Onnistuneen kyselyn tunnusmerkkejä on huolellisesti suunnitellut kysymykset, sekä oikealle kohderyhmälle suunnattu kysely. On tärkeää esittää vain oleelliset kysymykset, jotta kyselystä ei tule liian pitkä. Tutkimuslomaketta tai kyselyä varten kirjoitetaan saatekirje. Saatekirje voidaan myös korvata saatesanoilla, ennen kuin siirrytään kysymyksiin. Saatekirjeessä tai saatesanoissa on tärkeää tuoda lyhyesti esille, miksi tietoa kerätään ja tätä myötä vastaajalle saada tunne, että kyselyyn on tärkeä vastata. Tekstissä tulee myös kertoa muun muassa kyselyn toteuttaja, tavoite, vastautietojen käyttötapa, tietojen luottamuksellisuus, palautusohje sekä viimeinen palautuspäivä. Lopuksi kiitokset kyselyyn vastaamisesta ja kyselyn tuottajan allekirjoitus. Saatekirje tai saatesanat voivat olla ratkaiseva tekijä siihen, vastaako vastaaja kyselyyn. (Heikkilä 2014, 47, 59.)

Projektin päätyttyä on lisäksi hyvä tehdä loppurefleksio, jossa kerätään yhteen kaiken prosessin aika tapahtunut. Tällöin aikaisempien kokemusten kautta kerättyneen tiedon jäsentäminen ja uusien näkökulmien löytyminen mahdollistaa oppimisen ja toiminnan kehittämisen, joka taas parantaa tulevaisuudessa muun muassa työn laatua. (Ideapakka 2021.)

9 Itsenäistyvän nuoren tärkeät yhteystiedot- lomake

9.1 Lomakkeen esittely

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi Itsenäistyvän nuoren tärkeät yhteystiedot- lomakepohja (kuvat 1 & 2). Lomakepohja toteutui Nuorten koti Pysäkillä heille syntyneestä tarpeesta.

ITSENÄISTYVÄN NUOREN TÄRKEÄT YHTEYSTIEDOT		
Terveyskeskus	Suun ja hampaiden terveydenhuolto	Ohjaamo
Oman hyvinvointialueen vaihde	Hätänumero (poliisi, ensihoito, palokunta)	Verotus
Päivystysapu		
Oman kodin huoltoyhtiö	Vuokranantaja	Kela (opiskelu, asumistuki, kuntoutus...)

Kuva 1. Itsenäistyvän nuoren tärkeät yhteystiedot- lomake, sivu 1.

ITSENÄISTYVÄN NUOREN TÄRKEÄT YHTEYSTIEDOT

Päihdepalvelusäätiö	Kriisipuhelin 24/7	Sosiaalityöntekijä Jälkihuollon työntekijä
Myrkytyskeskus	Turvakoti	TE-Palvelut
Rikosuhripäivystys	Muita nuoren tärkeitä yhteystietoja	Muita nuoren tärkeitä yhteystietoja

Kuva 2. Itsenäistyvän nuoren tärkeät yhteystiedot- lomake, sivu 2.

Lomake toimii nuorten koti Pysäkin ohjaajien työskentelyn tukena, sekä sujuvoittaa itsenäistyvän nuoren kanssa työskentelyä. Lomake pohjaa täytetään yhdessä ohjaajan kanssa. Lomake mahdollistaa työskentelyn alkamisen vaivattomasti, koska jatkossa ohjaajilla ei mene aikaa tehdä lomake pohjaa alusta alkaen uudelleen, kun omaohjattava nuori itsenäistyy. Lomake on suunniteltu niin, että siitä löytyy yleisesti tärkeimpiä tahoja, joita nuorten koti Pysäkin nuoret tulevat mahdollisesti tarvitsemaan itsenäistyttyään. Lomaketta viimeistellessä otin huomioon, että lomakkeelle on sisällytetty tahoja, joita ovat toivoneet niin toimeksiantaja, ohjaajat kuin Pysäkillä asuvat nuoret. Sisällön rajauksessa olen huomionut edellä mainittujen toiveet.

Lomakkeen visuaalinen ilme on toteutettu nuorten toiveiden mukaisesti, selkeä, neutraalit sävyt ja helppo lukea. Tekstin fontti on valittu mahdollisimman selkeästi luettavaksi. Lomake mahdollistaa nuorelle tiedonhaun opettelua ja työskentelyn kautta hän saa omaan käyttöönsä yhteystietoja, jotka ovat helposti saatavilla jatkossa. Lomake on suunniteltu ja toteutettu Canva-ohjelmalla, joka on graafisen suunnittelun verkkotyökalu. Lomake on suunniteltu A4-kokoon, joten

se on helposti tulostettavissa kyseisen koon paperille joko kaksi puoleisena, tai kahdelle erilliselle paperille.

Lomakkeen liitteeksi olen luonut ohjeet lomakkeen käyttöä varten (liite 1). Ohjeistus on yhden sivun mittainen, joka on selkeästi jäsennelty, helposti luettava, ja auttaa ymmärtämään ohjaajaa lomakkeen käytön tärkeydestä työskennellessä itsenäistyvän nuoren kanssa. Lomakkeeseen olen otsikoinut valmistautumisen, työskentelyn, lomakkeen säilyttämisen ja työskentelyn päättämisen. Ohjeistuksessa olen maininnut tärkeitä huomioita jokaisen otsikoinnin alle.

9.2 Lomakkeen arviointi

Tuotoksen loppuarviointi suoritettiin sähköpostikyselyllä, joka oli osoitettu nuortenkoti Pysäkillle toimeksiantajalle sekä ohjaajille. Käsittelen vastauksia tässä raportissani huomioiden vastaajien anonyymiyden. Kyselyyn olin laatinut kaksi avointa kysymystä. Päädyin tekemään kyselyn kahdella kysymyksellä, koska tiedän nuortenkoti Pysäkin arjen olevan hektistä ajoittain ja pitkille kyselyille on haastavaa löytää aikaa työvuoroissa. Kyselyssä kysyin seuraavat kysymykset: Kuinka hyvin arvioit lomakkeen käytettävyyden, kun työskentelet ohjaajana itsenäistyvän nuoren kanssa? Miten lomake sinusta tulee toimimaan nuoren arjessa hänen täysi-ikäistyttyä?

Useissa vastauksissa vastaajat arvioivat lomakkeen käytettävyydestä sen olevan selkeä, visuaalisesti toimiva, erinomainen työväline ja heidän yksikköönsä tarpeellinen lisä itsenäistymistyöskentelyyn. Vastauksissa nousi esille lomakkeen hyöty myös keskustelun avaajana ohjaajan ja nuoren välille, joka antaa työskentelylle hyvää pohjaa. Vastauksissa liittyen lomakkeen toimivuuteen nuoren arjessa täysi-ikäistyttyä nousi esiin, että lomakkeen hyöty on nuorelle hyvä, nuori säästyy toistuvalla tiedon etsinnällä, kun yhteystiedot ovat yhdellä lomakkeella esillä. Vastauksissa mainittiin myös, että nuoret eivät aina tallenna numeroita ja yhteystietoja puhelimiinsa, eikä kaikki yhteystiedot löydy netistä, joten ne on hyvä olla perinteisesti paperilla. Vastauksissa nostettiin esille, että lomakkeen sijoituspaikka voisi olla nuoren kotona esimerkiksi jääkaapin ovesa, taikka kaapinoven sisäpuolella, jos lomaketta ei halua pitää näkyvästi esillä

kotonaan. Vastauksissa nousi esiin myös pohdintaa, missä kannustettaisiin samalla nuorta kirjaamaan ja tallentamaan numerot lomakkeen lisäksi puhelimeensa lomakkeen työstö vaiheessa.

10 Pohdinta

10.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyöni tuotoksen tavoitteena oli tuottaa uusi työväline, joka sujuvoittaa ohjaajan työskentelyä täysi-ikäisyyttä lähellä olevan sijaishuollossa asuvan itsenäistyvän nuoren kanssa. Tuotoksen tarkoituksena on tuoda itsenäistyvälle nuorelle arkeen turvallisuuden, kykenevyyden ja hallinnantunnetta. Lomakkeessa, jossa on valmiiksi koottuna tärkeitä tahoja, tulevat kulkemaan nuoren elämässä mukana itsenäistyttyä. Lomakkeelle keräsin monipuolisesti erilaisia tahoja, joiden yhteystiedot ovat tärkeää löytyä heti itsenäistyttyä, tai jossain vaiheessa tulevaisuuden elämää. Kun nuori itsenäistyy sijaishuollosta, tulee ottaa huomioon nuoren oman elämäntilanteen kirjo ja suunnitella sen myötä nuorelle tarvittavia palveluita tulevaisuutta ajatellen (Törrönen & Vauhkonen 2012, 91). Tuotos mahdollistaa nuorelle onnistumisen ja kykenevyyden kokemuksia, kun hän etsii itselleen tärkeitä yhteystietoja itsenäistymisen vaiheessa. Aikuisuuteen siirtyessä nuoren elämään tulee isoja muutoksia ja omien asioiden haltuunotto on tärkeä vaihe itsenäistymistä (Nuortenlinkki 2016). Kun ohjaaja ja itsenäistytvä nuori lähtee työskentelemään yhdessä Itsenäistyvän nuoren tärkeät yhteystiedot- lomakkeen avulla, voidaan mielestäni työskentelyyn linkittää palveluohjaus.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda itsenäistyvälle nuorelle arkeen turvallisuuden, kykenevyyden ja hallinnantunnetta. Näin opinnäytetyön tuotoksena syntyneen lomakepohjan tärkeänä työvälineenä itsenäistyvien nuorten kanssa, koska nuoren itsenäistymisessä tapahtuu selvä irtautuminen lastensuojelulaitoksesta. Vanhemmista irtautuminen ja oman identiteetin rakentaminen tapahtuu jokaisella nuorella eri tavalla ja eri aikaan. Kehittymisen prosessissa irtaantuminen on välttämätöntä, jotta nuoren kasvaminen aikuiseksi mahdollistuu ja

itsenäistyminen voi alkaa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2023.) Itsenäistyvän nuoren kanssa työskentely lomakkeen parissa tukee nuoren irtautumista lastensuojelun sijaishuollon laitoksesta itsenäistymisen prosessissa. Yksi kypsyyden merkki on, kun nuori kykenee ymmärtämään menneisyyttä, elämään nykyhetkessä ja näkemään itsensä tulevaisuudessa. (Kiuru 2023, 189). Keskusteluiden ja työskentelyn kautta nuoren itsenäistymisen prosessissa kypsymiselle annetaan hyviä valmiuksia, joiden avulla nuori pystyy alkaa rakentamaan itselleen pohjaa tulevaisuuden arkea varten.

Lomake jää nuorelle avuksi tulevaisuuteen, jonka avulla nuoren omien asioiden hoitaminen helpottuu. Itsenäistymiseen liittyy omien asioiden hoitamista arjessa ja vastuun kantamista omasta taloudesta. Itsenäistyminen lisää vastuuta ja vastuunmäärä voi tuntua nuoresta suurelta ja sen hallitseminen haastavalta. (Coronaria 2021.) Ohjaajien tuki työskennellessä on arvokasta nuorelle, jonka vastuunmäärä ja omien asioiden hoitaminen lisääntyy itsenäistymisen myötä. Toivon lomakkeen olevan apu monen nuoren arjessa itsenäistyttyä, jotta nuori kokisi oman arjenhallinnan edes hieman helpompana ja palveluihin hakeutuminen olisi mahdollisimman matalan kynnyksen takana. Mielestäni lomake antaa nuorelle mahdollisuuden oppia hakemaan tietoa turvallisesti aikuisen kanssa.

Toiminnallisen opinnäytetyön lopputuloksena toteutin lomakepohjan, jota käytetään itsenäistyvän nuoren kanssa työskentelyssä sijaishuollossa.

Tuotoksen toteutus tapahtui hyödyntäen yksilö- ja ryhmähaastattelua, jossa keräsin tietoa niin asiakkaina toimivilta nuorilta kuin yksikön ohjaajilta. Prosessin eri vaiheissa osallistin toimeksiantajaa, työyhteisöä ja asiakkaita keräten arvokasta palautetta, jotta pystyin tuottamaan lomakepohjan, joka palvelee juuri kyseisen yksikön tarpeita ja toiveita.

Toiminnallisen opinnäytetyön prosessissa ja tuotoksessa oli tärkeää pyrkiä vastaamaan minulle ennalta kuvattuun tarpeeseen sekä tavoitteeseen saada selkeä ja toimiva tuotos. Lopullinen tuotos eli lomakepohja antaa ohjaajalle ja nuorelle valmiin pohjan, johon lähteä kokoamaan nuorelle itselleen tärkeitä yhteystietoja, joita hän tulee tai mahdollisesti tulee tarvitsemaan itsenäistyttyä.

Lomakepohja mahdollistaa sujuvan ja laadukkaan työskentelyn ohjaajalle sekä tuo selkeyttä ja turvaa nuorelle, kun yhteystietoja ei tarvitse etsiä uudelleen tarpeen vaatiessa ja yhteystietojen tiedonhausta on jo kokemusta. Työvälineenä toimivan lomakkeen kanssa työskentely mahdollistaa myös nuorelle kokemuksen, jossa hän pystyy ohjatusti opettelemaan tiedon etsintää. Elämän erilaisissa muutos- ja siirtymävaiheissa palveluohjauksen merkitys korostuu (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023). Sijaishuollosta itsenäistyvän nuoren kanssa opetellaan tuetusti arjen taitoja (Törrönen ja Vauhkonen, 2012, 94) joihin kuuluu myös tiedonhakutaidot.

Prosessissa toimeksiantajan, ohjaajien sekä asiakkaiden kanssa tehtävä yhteistyö mahdollisti lomakkeen lopputuloksesta visuaalisesti selkeän ja sisällöllisesti myös tarkoituksen mukaisen. Toimeksiantajaa ja ohjaajia hyödyntämällä prosessin eri vaiheissa pystyttiin vaikuttamaan siihen, että lomakkeesta tulee ohjaajien tarvetta vastaava ja näin tulee työskentelyyn käyttöön. Dialogiset yksilökeskustelut ohjaajien kanssa, sekä dialoginen ryhmäkeskustelu asiakkaiden kanssa toimi tiedonhankintana sujuvasti. Keskustelujen avulla lomaketta pystyttiin muokkaamaan prosessin edetessä huomioiden keskusteluihin osallistuneiden mielipiteet ja toiveet.

10.2 Eettisyys ja luotettavuus

Lähdin työstämään opinnäytetyötäni eettisyys ja luotettavuus huomioiden. Ennen toteutusvaihetta olin tutustunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) tutkimuseettisiin ohjeistuksiin, Talentian julkaisemaan Sosiaalialan ammattihenkilön eettisiin ohjeisiin, Karelian ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeistuksiin, sekä tietosuojaan liittyviin periaatteisiin.

Opinnäytetyössäni otan huomioon, että opinnäytetyötäni varten tutkittavan kohdella ja oikeudet toteutuvat. Opinnäytetyöni prosessissa on tärkeää, että siihen osallistuvat henkilöt saavat itse olla vaikuttamassa vapaaehtoisuuteensa, koskien osallistumista haastatteluun toteutusvaiheeni haastatteluissa ja keskusteluissa, sekä tuotokseni arvioimisessa. (TENK 2019, 8.)

Erityisesti alaikäisten kanssa tehtävä tutkimisen eettiset periaatteet ja niiden ymmärtäminen ovat tärkeä osa prosessia. Yli 15-vuotias voi osallistua tutkimukseen hänen omalla suostumuksellaan, mutta tällöinkin huoltajia tulisi informoida tutkimuksesta huomioiden tutkimusasetelma. Alaikäiselle tulee kertoa ja antaa tietoa tutkimuksesta niin, että hän pystyy ymmärtämään, mistä tutkimuksessa on kyse ja mihin tietoja tullaan käyttämään. (TENK 2019, 9.)

Opinnäytetyöni haastatteluissa ja keskusteluissa ei tulla tarvitsemaan vastaajien mitään henkilötietoja. Tämä lisää tutkimuksen osalta turvallisuutta, eettisyyttä, sekä riskittömyyttä siltä osin, ettei mitään henkilötietoja pääse millään tavoin väärin käsiin. Keskustelin toimeksiantajani kanssa sähköpostitse opinnäytetyön lupa-asioista ja toimeksiantajani antoi luvan opinnäytetyön sisällössä mainita työskentelystä yksikön nuorten sekä työyhteisön kanssa. Opinnäytetyöni ei vaatinut tutkimuslupia.

Tulevana sosionomina haluan edistää asiakkaiden osallisuutta. Opinnäytetyöni mahdollistaa sosiaalialan ammattihenkilön eettisten ohjeiden mukaan asiakkaille ja henkilökunnalle oikeuden päästä ilmaisemaan mielipiteitensä ja vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden edistäminen prosessissa mahdollistaa erityisesti nuorille voimaantumisen ja valtaistumisen tunnetta, jossa tavertainen toimijuus mahdollistuu. Kun asiakas kokee aitoa osallisuuden tunnetta, voidaan todeta, että asiakaslähtöisyys on toteutunut sosiaalialan työssä (Talentia Ry 2022).

Mielestäni luotettavuus ja eettisyys linkittyvät toisiinsa. Heikkilän (2014) mukaan tutkimus on onnistunut silloin, kun sen avulla on saatu tutkimuskysymyksiin luotettavia vastauksia. Lisäksi tutkimus tulee toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu haittaa vastaajille. Tutkimus on toteutettava puolueettomasti ja rehellisesti. (Heikkilä 2014, 27.) Heijastan edellä mainittua opinnäytetyön toteuttamiseen. Opinnäytetyöni tekijänä arvoihini on kuulunut toteuttaa opinnäytetyö luotettavasti, avoimesti, puolueettomasti ja tarpeeseen aidosti vastaten.

Modernissa yhteiskunnassamme on yksi keskeinen arvo, joka on hyvinvointi. Hyvinvointi on käsitteenä moniulotteinen ja voi tarkoittaa jokaiselle eri asioita,

mutta yleispiirteisesti kaikki tietävät mitä tarkoitetaan, kun puhutaan hyvinvoinnista. Kun mietitään hyvinvointia eettisestä näkökulmasta, tulee huomioida, että sosiaalialan ammatillinen maailman järjestö on määrittänyt kansalaisten hyvinvoinnin lisäämisen sosiaalialan työn tavoitteeksi. Sosionomin tehtävä on varmistaa omassa työssään, että kansalaisten hyvinvointi toteutuu, joka on sosiaalinen oikeus. (Raatikainen, ym. 2019, 170–171.) Tämän tuotoksen myötä olen halunnut lisätä tältä osin hyvinvointia nuoren itsenäisen elämän alkutaipaleelle, jotta asiointi ja avun piiriin hakeutumisen kynnyks olisi edes hieman matalampi. Kun nuoret kokevat, että he voivat hakeutua avun piiriin ja yhteydenottaminen valmiiksi löytyvien yhteystietojen kanssa käy helpommin, uskoisin sen parantavan jopa merkittävästi nuoren elämänlaatua ja arjen sujuvuutta, joka lisää osaltaan hyvinvointia.

Opinnäytetyöni raportoinnissa kerron prosessin vaiheista tarkasti, joka lisää opinnäytetyön luotettavuutta. Panostan lähteiden monipuolisuuteen, ajantasaisuuteen, sekä käytän sellaisia lähteitä, jotka tukevat opinnäytetyöni aihetta. Lähteiden osalta tarkastelen niitä kriittisesti ja käytän lähteinä ainoastaan luotettavia lähteitä.

Lomakepohjassa huomioin tarkasti, että siinä esitetyt yhteystieto otsikot ovat asianmukaiset, sekä huomioin lomakkeen sisältävän tarvittavia yhteystietoja, joita nimenomaan nuorten koti Pysäkin ohjaajat ja nuoret ovat toivoneet. Opinnäytetyön tuotoksena valmistuneesta lomakepohjasta pyysin palautetta toimeksiantajalta, sekä ohjaajilta, mikä lisää opinnäytetyön ja tuotoksen luotettavuutta. Huolellisesti suunniteltu tuotos lisää myös luotettavuutta tuotosta kohtaan.

10.3 Opinnäytetyön prosessi ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön prosessi on ollut laaja ja opettavainen prosessi, joka on ajoittain tuntunut haastavalle toteuttaa yksin. Lähdin toteuttamaan opinnäytetyötä yksin, koska monilla muilla luokkalaisillani oli opinnoista valmistumisen aikataulusta erilainen suunnitelma kuin itselläni, taikka heillä oli opinnäytetyön aiheesta erilaiset ajatukset kuin itselläni. Opinnäytetyötä yksin tehdessä olisin ajoittain kaivannut työparia, jonka kanssa jakaa vastuuta ja ajatuksia aiheeseen ja

työskentelyyn liittyen. Prosessi on vaatinut minulta kykyä rajata aihetta, luovuutta ja motivoituneisuutta. Motivaation ylläpitäminen prosessia kohtaan tuntui ajoittain haastavalta, mutta uskon sen johtuneen pitkälti suuresta työn määrästä, jota ei päässyt jakamaan kenenkään kanssa. Taasen motivaatio tuotoksen valmiiksi saamisesta ja koko prosessin loppuun pääsemisessä on pysynyt koko työskentelyn ajan hyvällä tasolla, sillä tiesin, että tuotos tulee työntekijöille käyttöön tarpeellisena työvälineenä. Sitouduin opinnäytetyön prosessiin alusta asti. Halusin toimia huolellisesti niin tuotoksen kuin kirjallisen osuuden kanssa.

Opinnäytetyön prosessi alkoi suunnitteluvaiheella keväällä 2024, jolloin tein päätöksen aiheesta ja sain itselleni toimeksiantajan toteutukselle. Kevään ajan työstin opinnäytetyönsuunnitelmaa, joka antoi hyvän pohjan lähteä etenemään opin-näytetyön tuotoksen ja raportoinnin kanssa. Kevään lopulla opinnäytetyönsuunnitelma hyväksyttiin, jolloin pääsin siirtymään opinnäytetyön toteutusvaiheeseen.

Kesällä 2024 pääsin tekemään yksilöhaastatteluja ohjaajille sekä ryhmähaastattelun nuorten koti Pysäkin sijoitetuille nuorille, joka oli todella tärkeä vaihe tuotoksen kannalta. Näiden haastattelujen pohjalta pystyin lähteä työstämään tuotoksesta sellaista, mistä löytyisi mahdollisimman paljon toivottuja asioita. Ohjaajat toivoivat lomakkeelta nuorille yleisesti tärkeitä terveydenhuollon palveluita, kuten terveystieteiden keskuksen sekä suun ja hampaiden terveydenhuollon palveluita. Nuoret taas toivoivat lomakkeelta selkeää visuaalista ilmettä, jotta se tukisi keskittymistä lomakkeen parissa työskennellessä. Lisäksi nuoret toivoivat erityisesti lomakkeelta löytyvän oman kodin vuokranantajan, kiinteistön huoltoyhtiön sekä myrkytyskeskuksen yhteystiedot-kohdan.

Syksyllä 2024 suunnittelin tuotoksena nuorten koti Pysäkillä lomakepohjan Canva-verkkotyökalulla, jolla tuotoksen suunnittelu onnistui yllättävän vaivattomasti. Tuotoksen työstämävaiheessa tein väliarviointeja niin ohjaajien, kuin toimeksiantajan kanssa, sekä prosessin loppupuolella loppuarviointi suoritettiin sähköpostikyselynä, johon vastasi niin toimeksiantaja, kuin osa yksikön ohjaajista. Kyselyyn ei valitettavasti kaikki ohjaajat vastanneet, mutta kyselyyn

osallistuneiden ohjaajien vastaukset olivat kattavat, jotka antoivat minulle tarpeeksi tietoa.

Ammatillinen kasvu voidaan kuvata psyykkis-emotionaalisena kasvuna kohti laajempaa ammatillisuutta. Ammatillisen kasvun muutokseen liittyy useita eri asioista. Näitä ovat yksilön henkiset, psyykkiset, sosiaaliset ja maailmankatsomukselliset muutokset. (Raatikainen, ym. 2019, 34.) Opinnäytetyön toteuttaminen opetti minulle pitkäjänteisyyttä, sekä vahvisti tiedonhakemisen taitoja. Opinnäytetyön prosessi syvensi ammatillista tietouttani nuoruutta ja sen kehitysvaiheita kohtaan, sekä lisäsi kokonaisvaltaisesti ymmärrystäni lastensuojelussa nuorten kanssa työskentelystä, jota pystyn hyödyntämään tulevaisuudessa työskennellessäni sosionomin työtehtävissä.

10.4 Jatkoehdotukset

Uskoisin, että tulevan tuotoksen hyödynnettävyydestä voisi olla apua useissa nuortenkodeissa. Ympäri Suomen on paljon erilaisia nuortenkoteja, josta itsenäistyy paljon nuoria ja koen, että tällainen lomake sopisi valtakunnallisesti työvälineeksi nuoren itsenäistymistä tukemaan. Lomaketta voivat hyödyntää myös hyvinvointialueet verkkosivuillaan, josta kuka tahansa voisi ladata sen käyttöönsä, jolloin lomakkeen käyttöä ei välttämättä rajattaisi ainoastaan lastensuojelun sijaishuollon nuorille.

Seuraavana opinnäytetyönä tai jatkotutkimuksena voisi selvittää lomakkeen käytettävyyttä niin ohjaajilta kuin jo itsenäistyneiltä nuorilta. Palautetta ja haastatteluja keräämällä saisi tietoa mahdollista lomakkeen uudistamista varten, tai miten iso joukko nuoria hyötyi tietyssä aikajaksossa tällaisesta täytetystä lomakkeestaan muuttaessaan omaan kotiin.

Lähteet

- Aalberg, V. & Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Helsinki: Nemo.
- Canva. 2024. https://www.canva.com/fi_fi. 13.11.2024.
- Coronaria. 2021. Nuoren itsenäistyminen ja NUOTTI-valmennus. <https://www.coronaria.fi/asiakkaana-kuntoutus-ja-terapiapalveluissa/blogi/nuoren-itsenaistyminen-ja-nuotti-valmennus/>. 3.5.2024.
- Familiar Oy. 2024. Nuorten koti Pysäkki. <https://familiar.fi/toimipaikat/nuorten-koti-pysakki>. 3.11.2024.
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Hermanson, E. & Sajaniemi, N. 2018. Nuoruuden kehitys - mitä tapahtuu pinnan alla? Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2018;134(8). <https://www.duodecimlehti.fi/duo14286>. 23.9.2024.
- Hero, M., Keskinen, P. & Saha, M. 2022. Puberteetti – matkalla kohti aikuisuutta. Helsinki: Pfizer Oy. https://www.terveydentukena.fi/sites/default/files/Pfizer_Puberteetti_2022_update.pdf. 23.9.2024.
- Ideapakka. 2021. Hyvä johtaminen: reflektointi. Ideapakan blogi. 3.9.2021. Blogi. <https://urly.fi/3x5f>. 19.5.2024.
- Karelia-ammattikorkeakoulu. 2024. Karelian opinnäytetyön ohje: Opinnäytetyön eri muodot. <https://libguides.karelia.fi/c.php?g=679019&p=4901221>. 9.5.2024.
- Kiuru, N. 2023. Nuoruus. Teoksessa Ahonen, T., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (toim.) Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus, 182–242.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Laurila, A. 2008. Nuoren itsenäistymisen tukeminen. Teoksessa Ketola, J. (toim.) Menetyksistä mahdollisuuksiin: Perhehoitoa lasten ja vanhemmuuden tueksi. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Lautakoski, H. & Ohtonen, E. 2023. Nuoren itsenäistymisen tukeminen – opas nuorelle. Savonia-ammattikorkeakoulu. Sosionomin tutkinto-ohjelma. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023120734877>. 8.5.2024.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2023. 15–18-vuotiaan persoonallisuuden kehitys. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/15-18-v/15-18-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>. 3.5.2024.
- Mieli ry. 2023. Nuoruus-Aivoissa tapahtuu paljon kehitystä. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/vanhemmuus/nuoruusika/>. 3.5.2024.
- Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä: Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus.
- Niskala, L. 2018. Avaimet omaan elämään. Itsenäistymiskansiot Nuorisokoti Ankkuriin. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018091115032>. 8.5.2024.
- Nuorisolaki 1285/2016.
- Nuortenlinkki. 2016. Itsenäistyminen. <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/itsenaistyminen/>. 23.9.2024.

- Pietilä, I. 2017. Ryhmäkeskustelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, luku 4. Ellibs Library. 14.11.2024.
- Pohjois-Savon hyvinvointialue. 2024. Lastensuojelun avo- sijais- ja jälkihuolto. <https://pshyvinvointialue.fi/lastensuojelun-avo-sijais-ja-jalkihuolto>. 8.5.2024
- Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T. & Vepsä, P. 2019. Ammattina sosionomi. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Tutkimuksen arviointi – reflektointia. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. <https://urly.fi/3EoX>. 4.11.2024.
- Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa. Helsinki: Edita Prima Oy.
- SOAMK. 2023. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULU-TUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>. 13.11.2024.
- Suomen perustuslaki 731/1999.
- Talentia Ry. 2022. Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>. 12.5.2024.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Palveluohjaus. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/palveluohjaus>. 30.10.2024.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf. 12.5.2024.
- Törrönen, M. & Vauhkonen T. 2012. Itsenäistyminen elämänvaiheena – osallistava vertaistutkimus sijaishuollosta itsenäistyneiden nuorten hyvinvoinnista. <https://www.sos-lapsikyla.fi/wp-content/uploads/2020/12/vertaistutkimus-SOS-Lapsikyla.pdf>. 9.5.2024.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liite 1. Käyttöohje lomakkeelle

OHJEET ITSENÄISTYVÄN NUOREN TÄRKEÄT YHTEYSTIEDOT- LOMAKKEEN KÄYTTÄMISEEN

Tässä on ohjeet nuoren kanssa yhdessä täytettävään lomakkeeseen, jossa etsitään tärkeitä yhteystietoja nuorta itseään varten. Kerro nuorelle, miksi yhteystietojen kerääminen on tärkeää.

Suosituksena on täyttää lomaketta käsin kirjoittaen lyijykynällä, jolloin nuoren on helpompi tehdä muokkauksia myöhemmin lomakkeelle.

Valmistautuminen:

Varmistakaa, että teillä on tarvittavat välineet: lomake, kynä (suositus: lyijykynä) ja tietokone/ tabletti/ älypuhelin jos täytätte lomaketta tulostettuna. Jos taas täytätte lomaketta nuoren kanssa tietokoneella/tabletilla, huomioikaa akun riittävyys, sekä tallennus ja tulostus mahdollisuudet.

Valitkaa rauhallinen paikka työskentelylle, jossa voitte keskittyä ilman häiriöitä.

Työskentely:

Käykää lomake läpi yhdessä ja tutustukaa rauhassa lomakkeen ennalta kirjatuihin tahoihin. Mitkä yhteystiedot näistä olisivat tärkeitä etsiä ja merkata paperille nuoren kanssa?

Lomakkeen lopussa on kaksi ruutua, johon voi lisätä lomakkeelta puuttuvat tahot ja yhteystiedot, jotka ovat nuorelle tärkeitä. Keitä hän haluaisi lisätä yhteystietoihin? Näitä voi olla esimerkiksi perheenjäsenet, kaverit, harrastuksen, opettajan tai muun koulun henkilökunnan (kuraattori, opinto-ohjaaja, koulupsykologi...) yhteystiedot.

Kirjoittakaa yhteystiedot lomakkeeseen yhdessä. Lopuksi käykää läpi, mitä olette kirjanneet. Varmistakaa, että kaikki tiedot ovat oikein ja ajantasaisia. Nuoren kanssa olisi hyvä keskustella, miten ja milloin nuori voi käyttää näitä yhteystietoja tulevaisuudessa.

Lomakkeen säilytys:

Keskustelkaa yhdessä, miten lomaketta voisi säilyttää, jotta se on helposti nuoren löydettävissä jatkossa. Esimerkiksi jääkaapin ovesta, taikka eteisen kaapin sisäpuolella.

Työskentelyn päättäminen:

Kiitä nuorta yhteistyöstä ja muistuta, että yhteystiedot voivat muuttua, joten niitä on hyvä päivittää säännöllisesti.

Tärkeiden yhteystietojen löytyminen voi auttaa nuorta tuntemaan olonsa turvallisemmaksi ja varmemmaksi itsenäisen elämän alkaessa.